

UNA SAGNANT DEMOSTRACIÓ DE FORÇA

Haití, entre el duvalierisme i l'esperança

Fa pocs dies comandos ultradretistes simpatitzants amb la dictadura dels Duvalier van impedir celebrar eleccions a Haití.

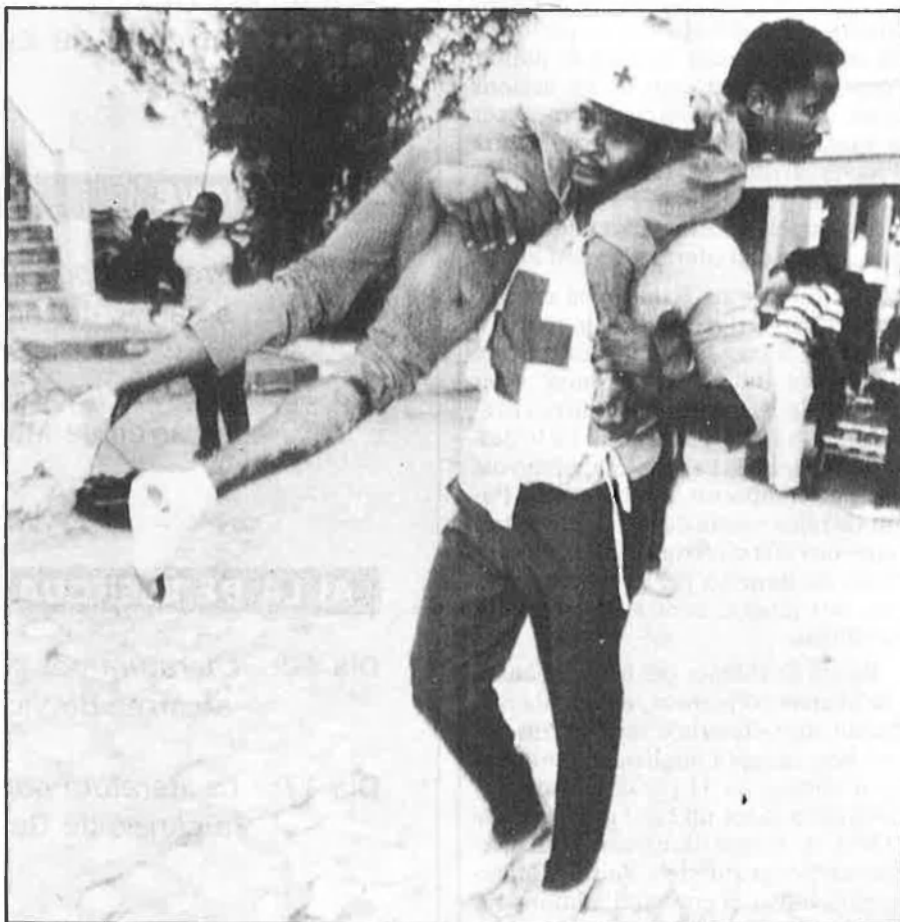
Ara el país manté encara el repte democràtic i necessita un president ben hàbil per solucionar una crisi gravíssima.

Antoni Castel

La situació a Haití és crítica des del passat 29 de novembre, quan grups armats, amb connivència amb l'exèrcit, ocuparen els carrers de Port-au-Prince, dispararen contra les cues formades davant diversos col·legis electorals i obligaren a suspendre les primeres eleccions presidencials dels darrers trenta anys. El balanç de l'actuació indiscriminada d'aquests elements lligats a l'ex-president Jean-Claude Duvalier, «Baby Doc», encara espanta la població haitiana: més de vint-i-cinc morts i quasi un centenar de ferits.

Els partits polítics més importants i les comunitats de base de l'església s'han negat a participar en unes noves eleccions mentre estigui al poder el Consell Nacional de Govern (CNG), organisme presidit pel general Henry Namphy que substituï Jean-Claude Duvalier, «Baby Doc», el 7 de febrer de 1986. Namphy, i el número dos del règim, el també militar William Regala, acusat de fomentar o, com a mínim, d'inhibir-se davant l'actuació dels comandos duvalieristes, vol celebrar una nova consulta i ha promès que respectarà el calendari establert per la nova constitució d'entregar la presidència de la república el proper 7 de febrer a la persona elegida per sufragi universal.

El bloqueig és, doncs, absolut. Ningú, tret dels militars, no creu possible la celebració d'unes noves eleccions quan Namphy s'ha mostrat incapaç d'impedir la demostració de força dels nostàlgics dels vint-i-nou anys de sinistre regnat de François i Jean-Claude Duvalier. La població està atterrada, però esperant les consignes d'una església que fou fonamental en la mobi-

Un membre de la Creu Roja transporta un ferit des d'un col·legi electoral a Port-au-Prince.

lització per enderrocar Baby Doc. La presència d'una força multinacional per assegurar la celebració de la consulta, suggerida per alguns polítics nord-americans i pel Canadà, també ha estat rebutjada per uns partits que encara no han paït l'ocupació per Estats Units soferta a principis de segle.

Davant d'aquest panorama tant radicalitzat, ¿quina n'és la solució? Les opinions cobreixen un ampli espectre. Els més optimistes diuen que alguns sectors de l'exèrcit obligaran Namphy a cedir la plaça a un militar menys compromès amb el duvalierisme. D'altres creuen que els partits acceptaran les condicions de Namphy per evitar un bany de sang, és a dir, la celebració d'unes eleccions controlades per un Consell Electoral Provisional (CEP)

nomenat pel govern. L'anterior CEP, que decidí rebutjar dotze candidatures presidencials pel seu passat de col·laboració amb la dinastia Duvalier, fou destituït el mateix diumenge electoral per permetre «la ingerència estrangera en els afers interns d'Haití».

Uns tercers opinen que els Estats Units no permetran la degradació i la desestabilització d'un país situat a uns quants quilòmetres de Cuba i forçarà Namphy a convocar una nova consulta sense pressions militars. Els més pessimistes descarten aquestes eixides i parlen de guerra civil. Segons la seva interpretació, els 29 anys d'arbitrarietat i terror de Papa i Baby Doc, auxiliats per la milícia dels *tonton macoute*, han deixat un país empobrit, dividit i molt crispat, i per tant, dotat dels in-

Louis Déjoie i dos candidats més fan declaracions després de la matança.

gredients bàsics per engegar una revol- ta contra els vestigis del poder duval- leria.

Quatre candidats

La campanya electoral, i les poste- riors intervencions denunciant l'actua- ció del consell de govern durant el *diu- menge negre*, han permès confirmar que només quatre candidats compten amb prestigi i popularitat per assolir la presidència. El més carismàtic és el pastor protestant Sylvio Claude, pre- sident del Partit Demòcrata-Cristià d'Haití (PDCH) i un dels principals lí- ders en les mobilitzacions de desembre de 1985 i gener i febrer de 1986, que propiciaren la caiguda de Jean-Claude Duvalier. Claude no és un expert en política, punt que ell mateix reconeix, però compta amb el suport de les es- glésies i de la seva incorruptible traje- ctòria d'oposició a la dinastia Duvalier.

Marc Bazin, un funcionari del Banc Mundial que es presenta pel dretà Mo- viment per la Instauració de la Demo- cràcia a Haití (MIDH), és el segon ho- me millor situat. Els polítics diuen que Bazin és el candidat que està dotat de les millors capacitats d'home d'estat, encara que el seu passat com a mini- stre de Finances amb Baby Doc és un obstacle per aconseguir vots entre les capes populars. Sense cap dubte, Ba- zin és l'aspirant de l'administració Rea- gan i de la burgesia que ara fa fàstics del duvalierisme.

L'esquerra no-comunista presenta el també popular Gérard Gourgue, fun- dador de la Lliga dels Drets de l'Ho- me d'Haití i ex-ministre de Justícia. Gourgue, candidat pel Front Nacional de Concertació, que agrupa diverses forces polítiques, alçà la veu del seu prestigi per recordar a Jean-Claude Duvalier els crims de l'exèrcit i dels *tonton macoutes*. La darrera persona- litat amb audiència és Louis Déjoie,

president del Partit Agrícola Industrial Nacional (PAIN, centre-dreta). Agrò- nom, Déjoie encara manté el prestigi de ser fill del senador que s'enfrontà electoralment a Papa Doc en 1957. La consulta, guanyada amb frau, per- meté l'entronització de François Duvalier, poder que no cedí fins catorze anys després al seu primogènit, el gras i *play-boy* Jean-Claude.

L'herència

En l'hipotètic cas que es tornen a re- petir les eleccions presidencials i legis- latives i el general Namphy accedeixi a entregar el poder, el nou govern he- retarà un país dotat d'una constitució progressista però carregat de proble- mes. En primer lloc, l'existència de sec- tors econòmics emparentats amb l'an- terior règim dificultarà, com ho ha fet fins ara, qualsevol procés polític que s'atreveixi a tocar els seus privilegis. Els duvalieristes contenen amb l'important

suport de part de l'exèrcit, òbviament dels *tonton macoutes* que varen sobre- viure a la porga popular i d'alguns sec- tors marginals receptius a la prèdica del fet que la lluita és entre mulats i negres. Papa Doc, amb la intuïció de l'estudiós de l'etnologia, engegà un combat con- tra el monopoli econòmic dels mulats per atraure's la majoria de la població, que és negra. Ara, els duvalieristes s'aprofiten de les mateixes armes i de- manen rebel·lar-se contra els partits polítics, que acusen de ser dominats pels mulats.

El problema estarà, doncs, a saber neutralitzar els duvalieristes, mentre s'emprèn una profunda reforma social, que ha d'incloure la redistribució de la terra, l'ajut al petit agricultor, l'incen- tiu a la creació d'indústries locals, l'atracció d'inversió estrangera i la pro- moció d'un turisme tocat a mort per la por a la SIDA.

La viabilitat d'Haití com a país de- mocràtic dependrà de la valentia i la capacitat de maniobra del nou presi- dent. Si permet que les milícies para- militars actuïn sense impunitat com ara, estarà contribuint al colp d'estat o a governar amb tutela militar. Però tampoc no podrà oblidar la necessitat de disminuir les profundes desigualtats que hi ha al país.

En les relacions externes, i aquest és un dels punts més clars, el successor de Namphy haurà de mantenir una polí- tica de col·laboració amb Estats Units, d'on rep la major part de l'ajuda eco- nòmica i alimentària. Sense xocar amb els interessos nord-americans a la zo- na, Haití podria intentar desaïllar-se.

